

LAPSI-
strategia
2040

**Lapsen oikeuksien
ajankohtaispäivä -**

Avoin hallinto 16.11.2018

Marianne Heikkilä 9.11.2018

Kansallisen lapsistrategian tavoite 2040

Ehdotus Suomelle: Lapsiystävällisemmän yhteiskunnan ja maailman rakentaminen

Lapset ovat koko Suomen yhteinen asia, hyvinvoinnin turvaamiseen tarvitaan kaikkia

Lapsistrategian lähtökohdat

Lapsen
oikeuksien
sopimus

Tutkimus-tieto
ja kärkihank-
keet (LAPE
jne)

Tunnistaa ja
arvioida
yhteiskunnallisia
muutosilmiöitä
sekä hyviä
kansallisia ja kv-
käytäntöjä (esim.
järjestöillä)

Hahmotella
poikkihallinnollisi
a
toimenpidekokona
isuuksia

Tarkastella
perheitä ja
niiden kykyä
huolehtia
lapsista

Yhteinen
ymmärrys
kokonaisuuden
johtamisesta,
resursseista,
tiedosta

Kansallinen
Lapsi- ja
perhestrategia

Asettamispäätös + rajaukset kansallisen lapsistrategian pohjustavalle työlle 1.8.2018 – 30.2.2019

Lapsiystävällisempi yhteiskunta

- Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriö valmistelevat yhdessä kansallista lapsistrategiaa **pohjustavaa tietopohjaa**, joka tähtää aina vuoteen 2040 saakka
- Strategia julkistetaan helmikuussa 2019
- Esitykset koskevat pääsääntöisesti 0-18-vuotiaisiin nuoriin kohdistuvia toimenpiteitä
- Strategiatyötä koordinoimaan nimitettiin ohjausryhmä, jonka tavoitteena on **pohjustaa lapsistrategian valmistelua** ja Lapsifoorumeita

Asettamispäätös + rajaukset kansallisen lapsistrategian pohjustavalle työlle 1.8.2018 – 30.2.2019

- Työn tavoitteena on **käydä laajaa yhteiskuntapoliittista keskustelua** lapsi- ja perhepolitiikasta sekä vahvistaa lapsi- ja perhemyönteistä yhteiskuntaa
- **Luoda pohjaa** kansalliselle lapsistrategialle
- **Hyödyntää** tutkittua kansallista ja kansainvälistä tietoa
- **Edistää poikkihallinnollista työtä**
- **Sopia hallituskauden yli** menevä ja tulevaisuuteen katsova työskentelymalli
- **Avoin** ja yhteiskunnallista keskustelua edistävä prosessi, jossa myös lasten ja nuorten ääni tulee kuulluksi
- Julkisen talouden reunaehdot huomioiva
- **Vahvistetaan lapsipolitiikan tahtotilaa ja lapsimyönteistä yhteiskuntaa**

Kansallisen lapsistrategian tarve 1/3

- Lapsiin, nuoriin ja perheisiin investoiminen tuottaa pitkällä aikavälillä koko yhteiskunnalle hyvinvointia
- Lapset ovat koko Suomen yhteinen asia, hyvinvoinnin turvaamiseen tarvitaan kaikkia
- **Suomeen tarvitaan kattava, kansallinen ja laaja yhteiskuntapoliittinen ohjelma, lapsistrategia**, johon kaikki eri toimijat voivat sitoutua (järjestöt, työntekijät, yritykset, perheet, asiantuntijat, poliittinen päätöksenteko, ministeriöt)
- Lainsäädännöllinen tarve lapsistrategialle ja sen implementoinnille selvitettävä
- **Lapset, nuoret ja perheet tulee saada näkyväksi yhteiskunnassa**, poliittisen mielenkiinnon kohteeksi
- Lasten, nuorten ja perheiden erilaiset tilanteet ja tarpeet tulee tunnistaa ja tunnustaa kaikessa päätöksenteossa = kuuleminen, osallistaminen
- Valmistelu **pohjustaa** tulevaa lapsistrategiaa ja antaa eväitä yhteiskunnalliseen keskusteluun

Kansallisen lapsistrategian tarve 2/3

- Lapsiperhejärjestöt ja monet toimijat ovat esittäneet, että Suomeen laaditaan kansallinen lapsistrategia **ohjaamaan yhteiskuntapolitiikkaa (sis. lapsi- ja perhepolitiikan)**
- Lapsi- ja perhepolitiikka on Suomessa hallinnollisesti **hajanaista ja lyhytjänteistä yhden hallituskauden politiikkaa**
- **Lapsen oikeuksien komitea** korostaa, että lapsen oikeuksien sopimuksen täytäntöönpano edellyttää koordinoitua ministeriöiden välillä, keskushallinnon, alue- ja paikallistason välillä sekä hallituksen ja kansalaisyhteiskunnan välillä
- **Suomessa on paljon toimivia käytäntöjä lasten ja perheiden palveluissa.** Lapset ja perheet voivat parhaimmillaan saada monipuolisesti, asteittain vahvistuvaa tukea ja palveluita julkisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan toimesta
- Suomessa on myös paljon hyvää kehittämistyötä, mm. **Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE-ohjelma)**

Kansallisen lapsistrategian tarve 3/3

- **Hyvinvoinnin perusta rakentuu lapsuudessa**
- Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät haasteet tulee **ennakoida ja tunnistaa** ja niihin tulee reagoida
- Valtaosa lapsista ja nuorista voi hyvin, eriarvioitumiskehitys näkyy kuitenkin lasten ja nuorten keskuudessa
- **Strategian pohjustus kattaa 0-18-vuotiaat lapset, nuoret ja heidän perheensä**
- Tavoitteena tulee olla **systeminen pitkän ajan lapsistrategia**, joka perustuu lapsen oikeuksien sopimukseen
- **Hallituskaudet ylittävä**, kolmen hallituskauden päähän tähtäävä strategia
- Strategia toimeksi hallituskautisilla toimeenpanoilla. Kukin hallitus sopii omat toimenpiteensä/keinonsa
- Strategia käsittää laajasti lapsia ja lapsiperheitä **koskevia asioita, mutta keskittyy muutamaankeskeiseen kärkeen**

Kansallinen näkökulma: Strategian ”punaisen langan” tunnistamiseen tarvitaan vuosia

- Syntyvyys laskee ja lasten lukumäärä pienenee
- Ulkomaalaistaustaiset lapset - kototuminen
- Lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle lisääntynyt
- Kustannukset kasvaneet
- lapsiPERHEstrategia

Lähe: Onko strategioista tullut tragedioita?

LAPSIPERHEET JA LAPSET KUNTIEN STRATEGIATYÖSSÄ

Matti Rimpelä, Markku Rimpelä ja Juuso Heinisuo 1.11.2018

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Lapsen näkökulma: Mihin pitäisi sijoittaa?

Lapsen hyvinvoinnin ulottuvuudet YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan

- Perhe ja sen ihmissuhteet, kaverit
- Koulu ja oppiminen – omiin parhaisiin mahdollisuuksiin!
- Osallisuus, mahdollisuus vaikuttaa
- Kasvuympäristön turvallisuus
- Materiaalinen elintaso
- Terveys
- Yhdenvertaisuus – oikeus olla oma itsensä
- Valtion ja kuntien antama tuki ja suojelu
- Lepo, leikki, vapaa-aika, kulttuuri

Valmistelussa kiinnitetään huomiota

- Ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukea
- lapsen ja nuoren kasvun, oppimisen, hyvinvoinnin ja osallisuuden turvaamiseen yhteiskunnan eri toiminnoissa
- perheiden ja vanhemmuuden oikea-aikaiseen tukeen
- työelämän perheystävällisyyden vahvistumiseen
- tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen

Organisointi

- Asettamispäätös ministerit Sanni Grahn-Laasonen ja Annika Saarikko (OKM/SMT)
- Ohjausryhmän puheenjohtaja **Suvi-Anne Siimes**
- Projektipäällikkö **Marianne Heikkilä**, siht. **Kati Kauppila**
- OKM:n ja STM:n asiantuntijasiihteeristö (5)
- Sidosryhmien osaaminen ja osallisuus
- Sitra fasilitoi Lapsifoorumit
- Tutkijaryhmä valmistelee, muokkaa ja analysoi yhteistä tietopohjaa ja tehtyjä tutkimuksia
- OKM:n ja STM:n viestintä tukee työskentelyä

Lapsifoorumi 30.10.2018

Tavoite:

- **Osalistaa** laajasti/valtakunnallisesti sidosryhmät kansallisen lapsistrategiaa pohjustavaan työhön
- **Ennakoida ja tunnistaa** lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyvät haasteet
- Vahvistetaan yhteiskuntapolittista tahtotilaa lapsi- ja perhepolitiikan läpikiekkanaavana asiana ja lapsimyönteistä yhteiskuntaa
- Saadaan sisältöä loppuraporttiin ja vaikuttamiseen

Metodi:

- Dialoginen keskustelu, vuorovaikutukseen ja päätöksentekoprosessiin tuodaan läpinäkyvyyttä, osallistamista ja tehokkaampaa tiedon käyttöä.

Teemat: Hyvinvointi, perhe ja vanhemmuus (tuki), työ ja perhe-elämä, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lapsifoorumi 30.10.2018

- Palautekyselyn mukaan uudenlaista dialogiin ja vuoropuheluun kannustavaa menetelmää voidaan suositella valtionhallinnossa yhteisen ymmärryksen ja tasa-arvoisen keskustelun synnyttämiseksi yli sektorirajojen
- Osallistujia 120 (paikan päällä) + 334 (verkko) + lapset 100 (etukäteen, paikan päällä ja jatkotyössä, aikuisten ohjaamana työpajoissa)
- Lapsifoorumin kehittäminen tärkeää yhdessä erilaisten sidosryhmien kanssa, mukaan kutsuttiin 800 henkilöä yhteiskunnan eri aloilta, ministeriöistä, yrityksistä, lapsuuden asiantuntijoiden ohella myös talous- ja työelämän vaikuttajia

Dialogisuus kokeiluna sidosryhmien kanssa työskentelyssä

- Lapsistrategian valmistelussa valtionhallinto kokeilee sidosryhmien kanssa **dialogisuuteen** perustuvaa metodia
- Sitra käyttää fasilitoinnissa dialogisuutta, jonka tarkoitus on tuoda vuorovaikutukseen ja päätöksentekoprosessiin läpinäkyvyyttä, osallistamista ja tehokkaampaa tiedon käyttöä
- Dialogi edellyttää keskustelua, jossa osallistujat eivät ole lukinneet ennalta kantojaan
- Päätös ei aina vastaa dialogin kaikkien osallistujien näkemyksiä

Aikataulu + prosessi 2018-2019

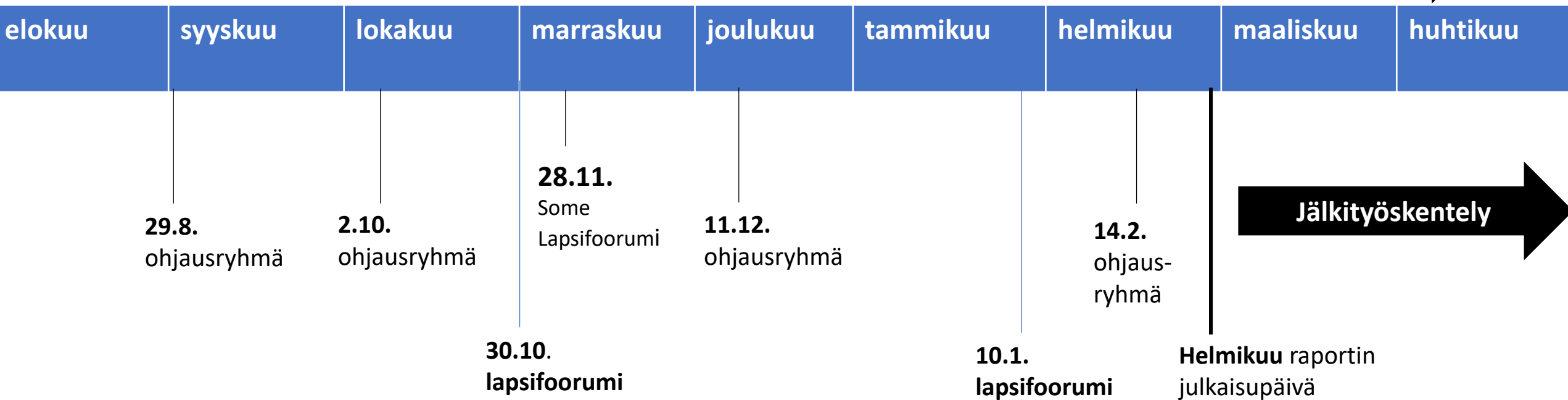

1. Tutkijaryhmän työskentely

2. Sidosryhmien, verkostojen, toimijoiden osallisuus

3. Lasten kuuleminen

4. Monikanavainen vaikuttajaviestintä (verkkokolumnit, mielipidekirjoitukset, YouTube)

Pääkohderymät

- **Päätäjät** (ministeriöiden ja virastojen virkamiehet, maakuntien ja kuntien päättäjät, valtakunnalliset poliitikot, työmarkkinajärjestöt jne.)
- **Kansalaiset**
- **Media**

Lasten ja nuorten hyvinvointi, kasvu ja osallisuus huomisen Suomessa

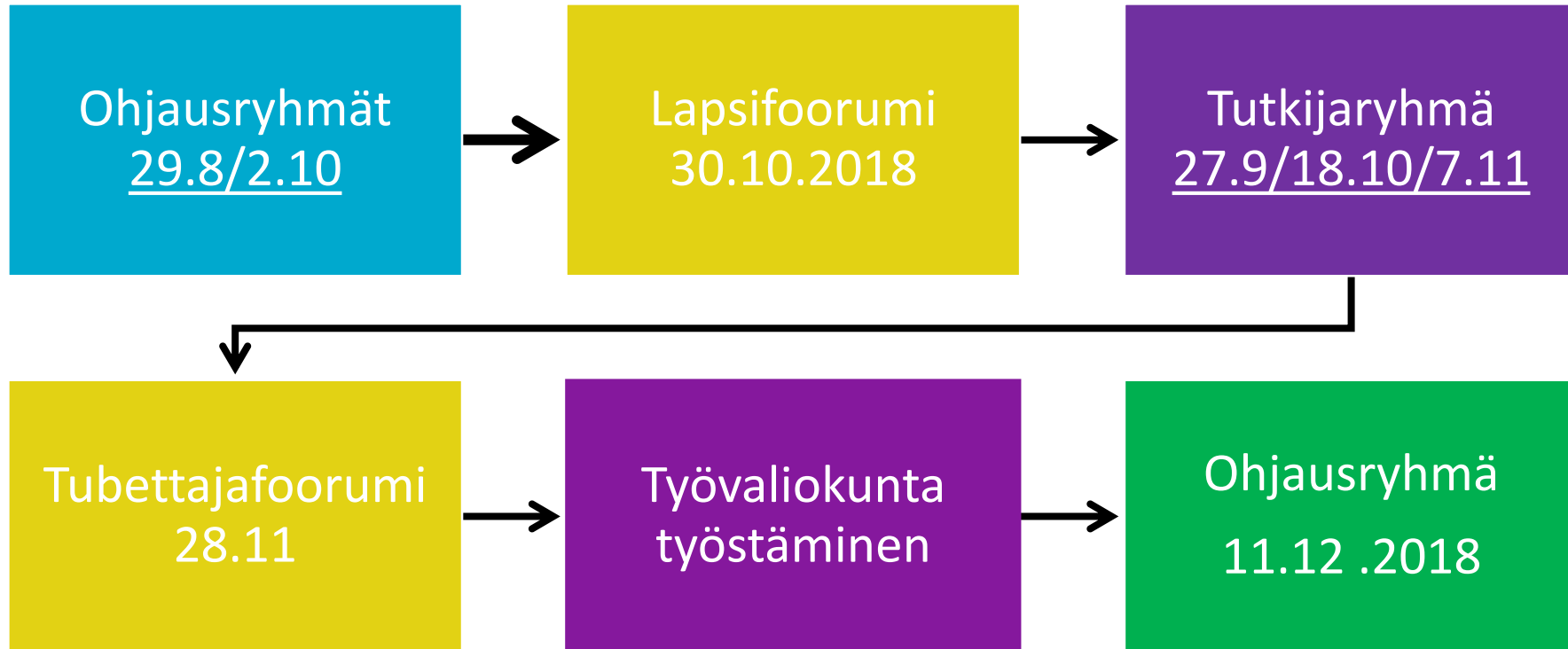
Koska hyvinvointi eriarvoistuu, perhe- ja lähisuhteet moninaistuvat ja koulutus ja opetus muuttuu:

- **Lapsi ei ole koskaan yksin** – *ilmiö* – moni asia vaikuttaa lapsen ja nuoren hyvinvointiin
- **Lapsen yksilöllinen etu ja ihmisoikeusperustaisuus** (lapsen oikeuksien sopimus) lähtökohtana
- **Hyvinvoiva lapsi**, nuori ja perhe on investointi: jokaisesta lapsesta ja nuoresta huolehtimien, kasvattajien tukeminen ja perheiden yhteisöllisyyden vahvistaminen lisäävät tasavertaista, yhdenvertaista osallistumista ja hyvinvointia kaikille
- **Lapsuuden turvaaminen** ja suojeleminen edellyttää ympärille turvallisia aikuisia, pysyviä ihmissuhteita ja verkostoja (ei pelkästään biologisia) jotka tulee tunnistaa ja tunnustaa
- **Lapsen näkeminen arvokkaana yksilönä**, toimijana ja vuorovaikutuksessa perheeseen (läheiset ihmissuhteet), kouluun, sosiaaliseen ympäristöön (varhaiskasvatus, harrastukset): hänestä kasvaa ajatteleva, osaava ja toimintakykyinen kansalainen. Hyvinvoinnin ja oppimisen yhdenvertaisuus lisääntyy
- **Ennaltaehkäisevään** työhön investoimalla voimistetaan perheiden omia voimavaroja oikea-aikaisesti (kotiapu, tuki ilman lastensuojelun leimaa)
- **Hyvä arki** lapselle, nuorelle ja perheelle vaatii poliittista tahtotilaa ja koko yhteiskunnan tukea

Mitä toimia tarvitaan enemmän?

- **Lapset ja perheet otettava paremmin huomioon kaikessa yhteiskuntapolitiikassa** -> päätösten lapsivaikutusten arviointi mm. TOIMI uudistuksessa
- **Työpaikat** perheystävällisemmiksi: joustavuus, osa-aikatyö
- **Perhevapaaudistus**, joka tukee joustavuutta ja hoivavastuun jakoa sekä tunnistaa perheiden monimuotoisuuden
- **Esiopetuksen laajentaminen 5-vuotiaille** sekä pienten lasten koulu – jossa vanhemmat tiiviisti mukana 6-8 -vuotiaiden koulupolulla
- Tunnistaa paremmin varhaisten vuosien **investointien kokonaisuus** Suomessa ja tutkia investointien vaikuttavuutta monitieteisesti. *Lapsibudjetointi* - tutkimushanke (TEAS 2019) luo tälle edellytyksiä kunta-maakunta-valtio –talouksien kokonaisuudessa
- Muistaa että lapset eivät ole vain tulevaisuuden kansalaisia tai työntekijöitä, joihin investoidaan vaan **ihmisarvoisia**, tärkeitä ihmisiä *tässä ja nyt*.

Lapsistrategia prosessi 1.8-29.2.2019 1/2

Lapsistrategia prosessi 1.8-29.2.2019 2/2

LAPSI-
strategia
2040

lapsistrategia.fi

www.minedu.fi/lapsistrategia

www.stm.fi/lapsistrategia